

Nacionalna podrška izradi
planova održive urbane
mobilnosti

S naglaskom na praćenje
i vrednovanje na
primjeru Slovenije i
Hrvatske

Aljaž Plevnik, *Urbanistični inštitut
Republike Slovenije*

Marko Slavulj, *Fakultet prometnih
znanosti*

Federal Ministry
for Economic Affairs
and Climate Action

European
Climate Initiative
EUKI

Zagreb, 21. rujna 2023.

Nacionalna podrška izradi planova održive urbane mobilnosti

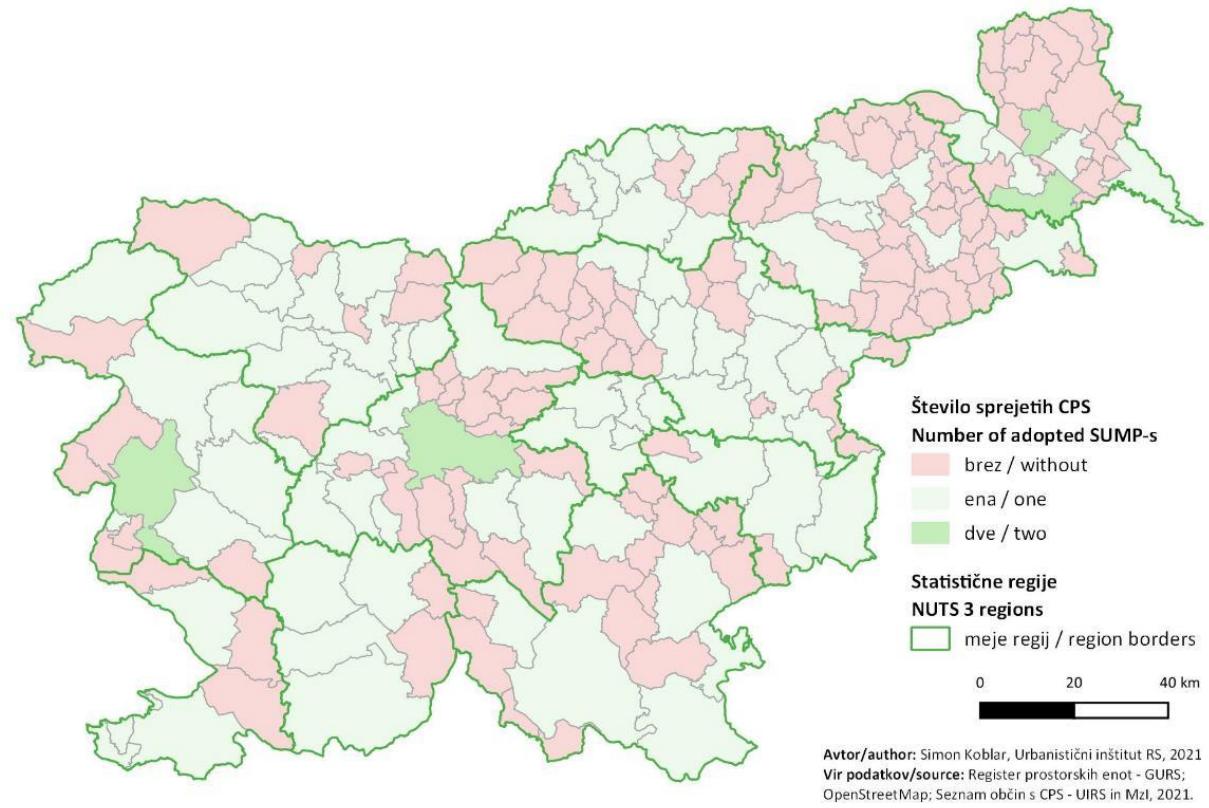

Cilj ovog priručnika je prikaz okvira za učinkovitije i održivo prometno planiranje te prijenos znanja i iskustva planiranja i provedbe SUMP-ova u Sloveniji za djelotvorniji proces i razvoj kapaciteta u Hrvatskoj.

Namijenjen je:

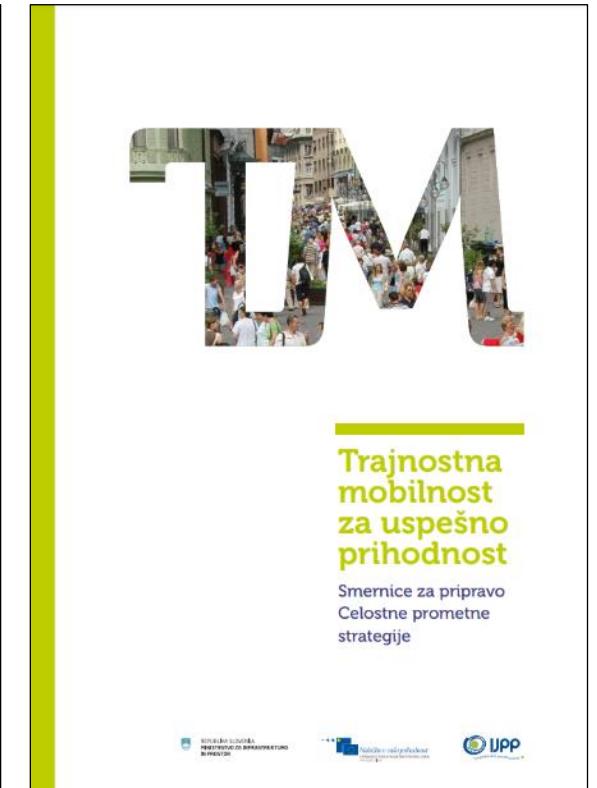
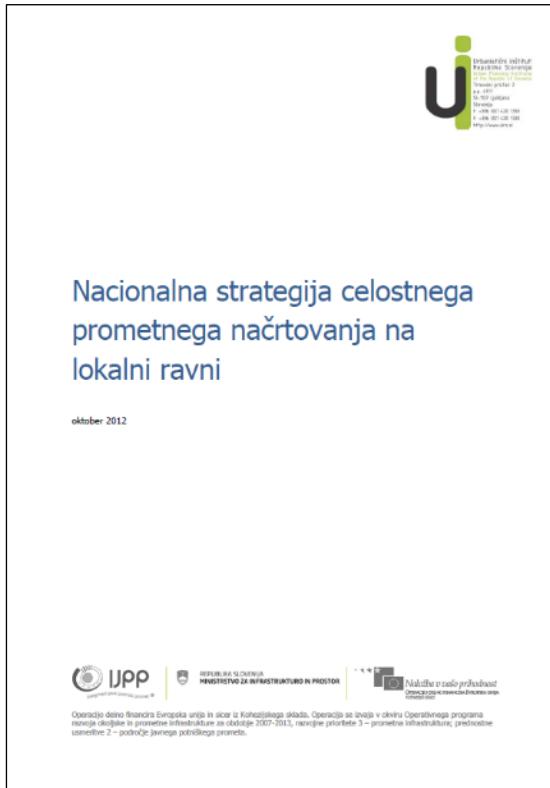
dionicima javne uprave na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, predstavnicima civilnog društva, akademskoj zajednici te predstavnicima privatnog sektora.

Nacionalna podrška razvoju i provedbi SUMP-ova u Sloveniji

Prve aktivnosti

- 1. NSSP 2012. (nacionalni projekt)
 - 1. nacionalne smjernice.
 - 1. natječaj za pripremu SUMP-a 2015.
 - Kohezijski i nacionalni fondovi.

Razvoj NSSP

- 1. ažuriranje u 2018. (CIVITAS PROSPERITY).
- 2. ažuriranje u 2020. (CARE4CLIMATE 2019.-2026.).
- Treće ažuriranje planirano je za 2023.
- Kontinuirane aktivnosti.

PRACTITIONER BRIEFING

NATIONAL SUPPORT FRAMEWORKS FOR SUSTAINABLE URBAN MOBILITY PLANNING

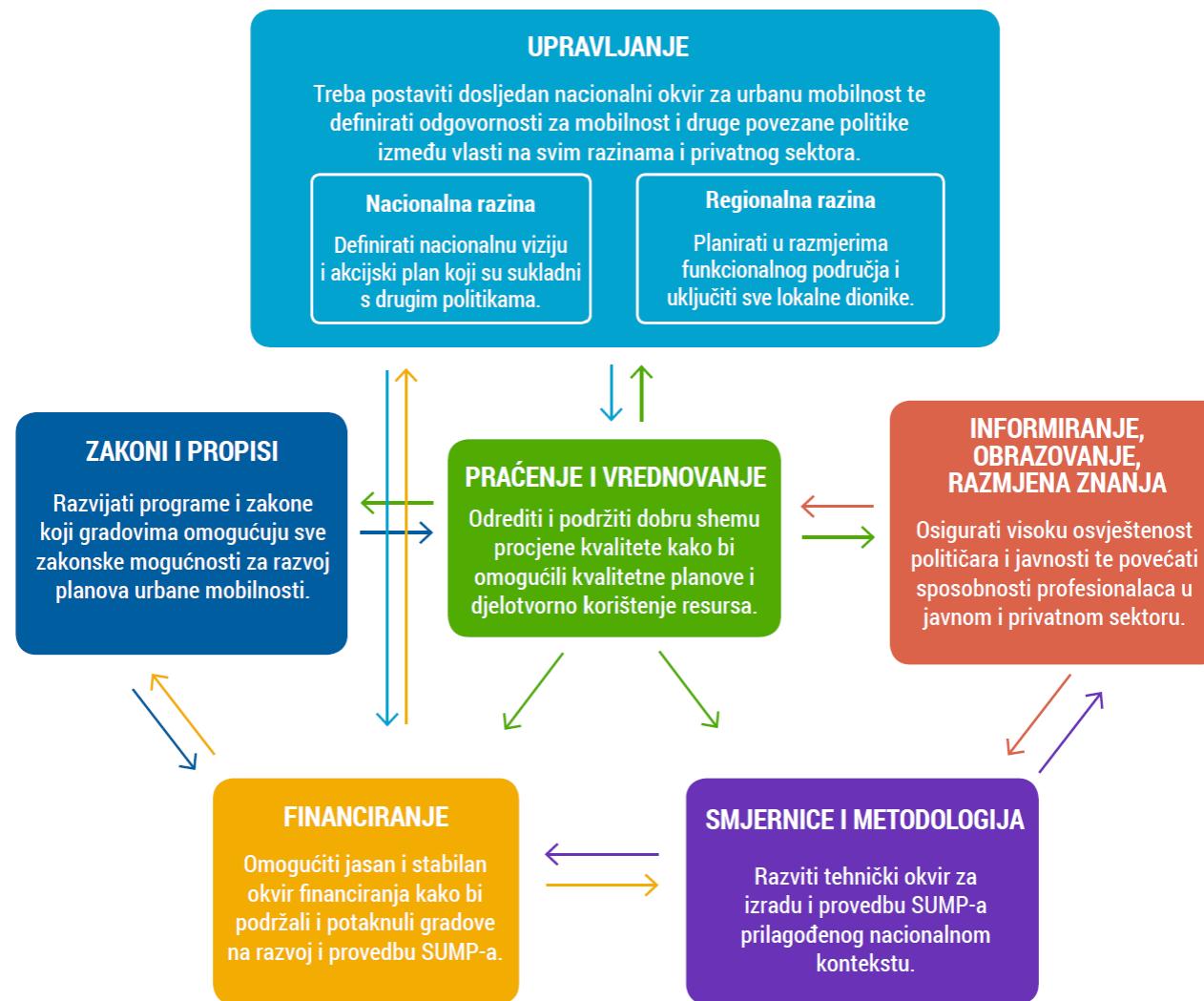
National SUMP Supporting Programmes

Struktura dokumenta

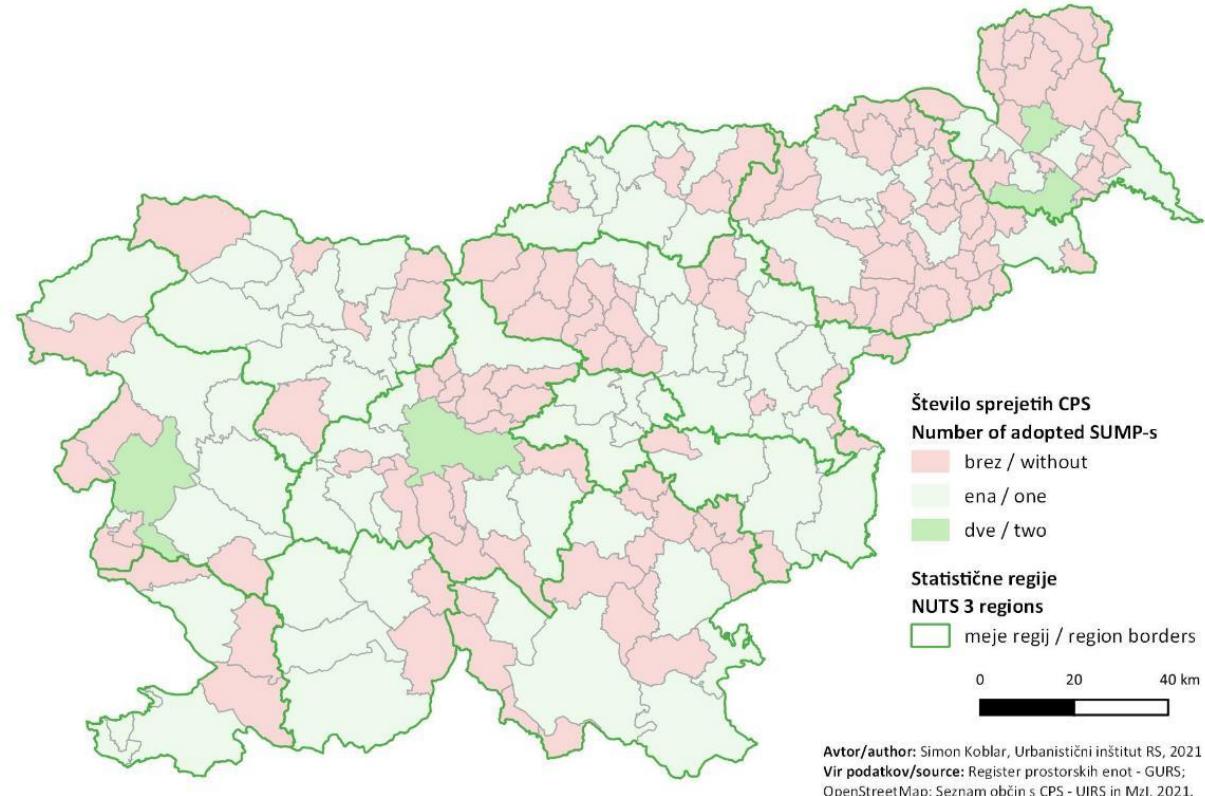
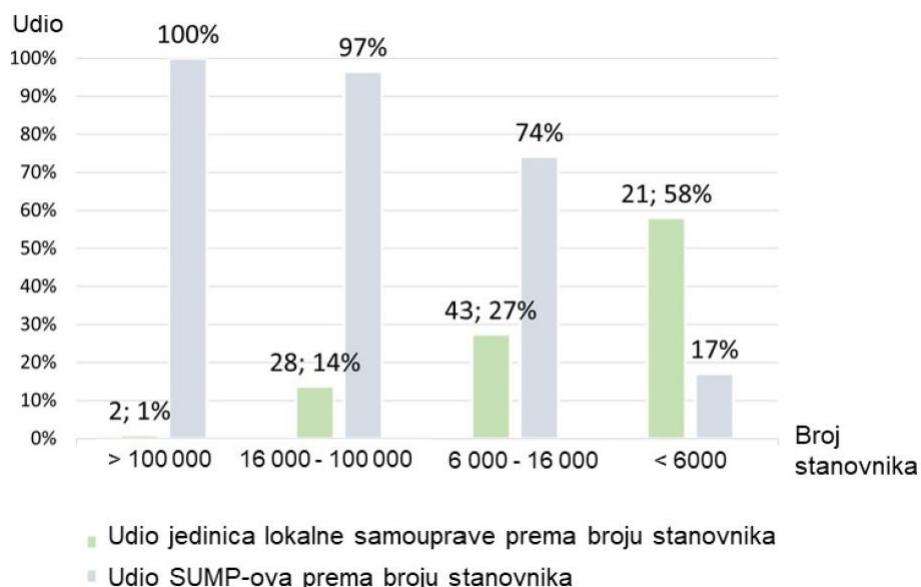
- Vizija
- Ciljevi
- Ciljne vrijednosti
- Očekivani utjecaji
- Indikatori
- Teme programa
- Plan akcije

Aktivnosti NSSP

Rezultati

- Uglavnom SUMP 1. generacije
- Cca. 50 % općina
- Cca. 80 % stanovnika
- 6 SUMP-ova u 2014. >> 94 u 2022

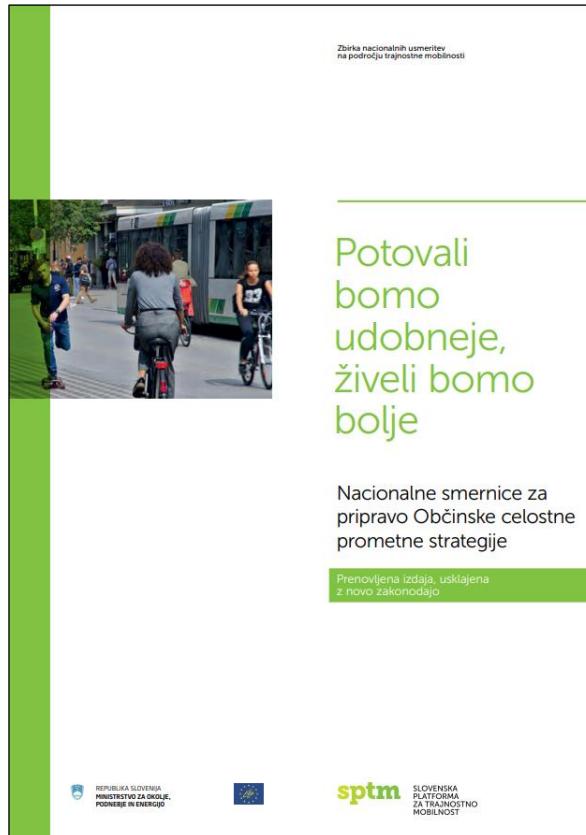

Avtor/author: Simon Koblar, Urbanistični inštitut RS, 2021
Vir podatkov/source: Register prostorskih enot - GURS;
OpenStreetMap; Seznam občin s CPS - UIRS in Mzl, 2021.

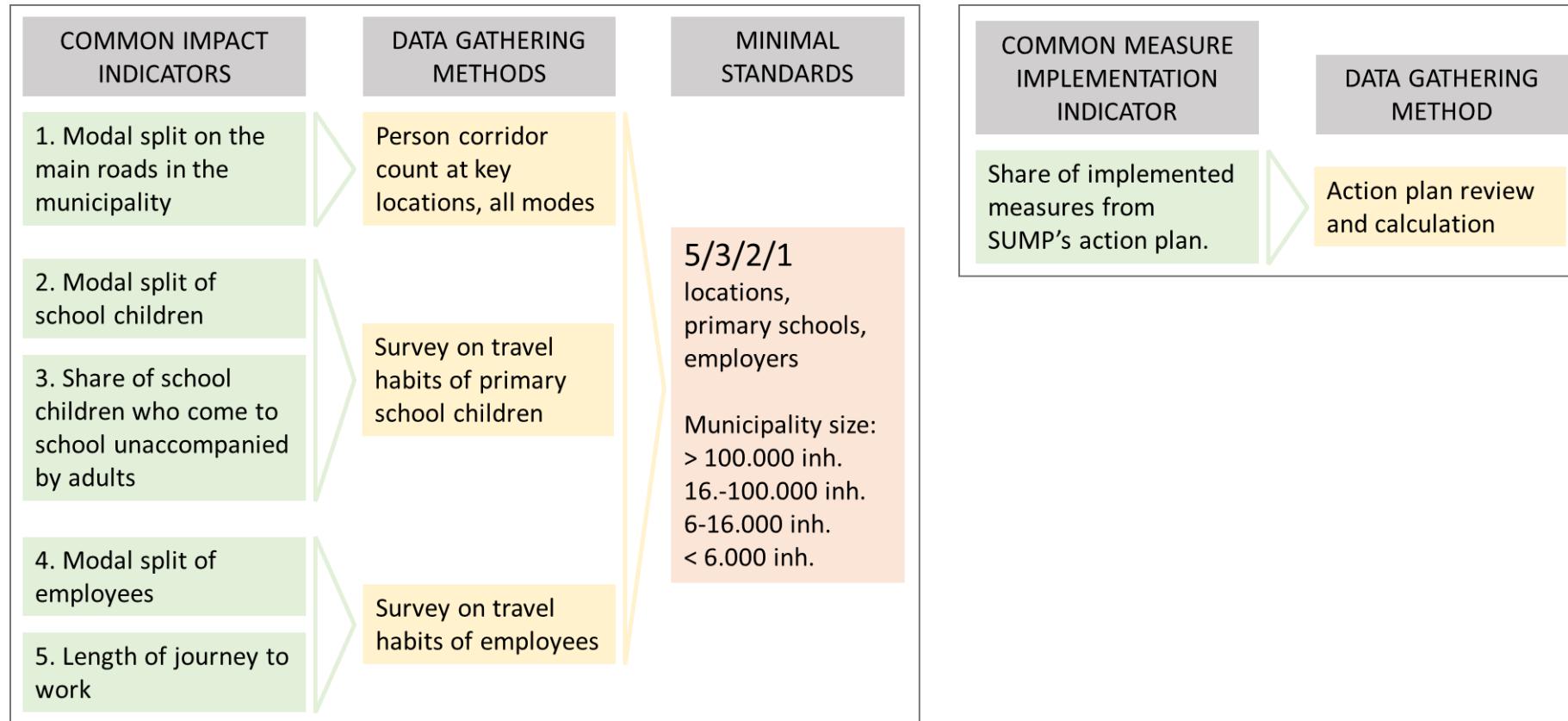
SUMP zakon

Revizija smjernica

Obvezni pokazatelji

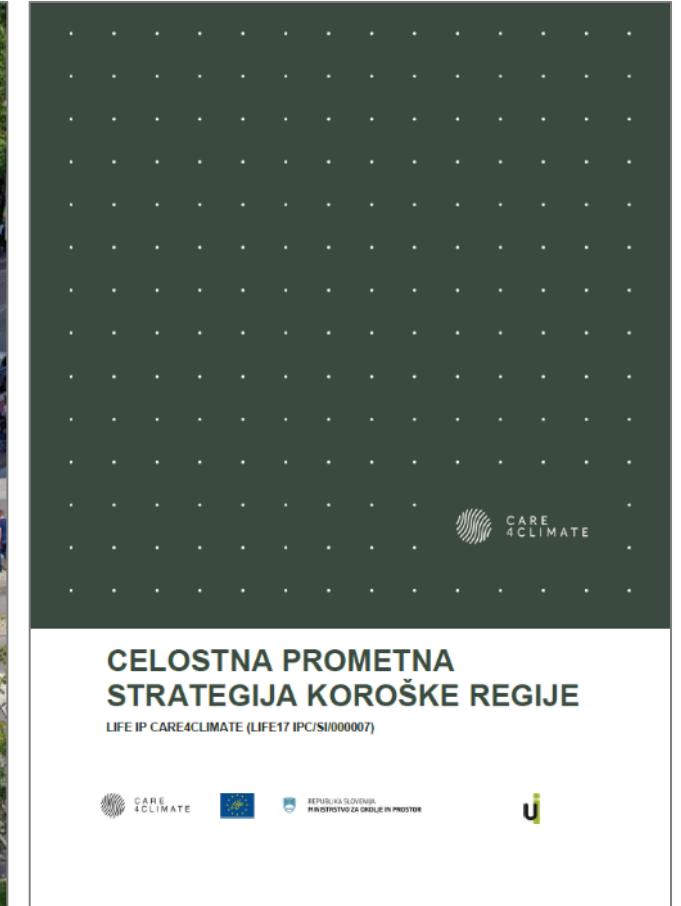
SUMP alat za kontrolu kvalitete

The purpose is to improve document's quality and raise awareness of key content, and not to approve or reject documents.

In general, the connection between the key elements of the SUMP is checked.

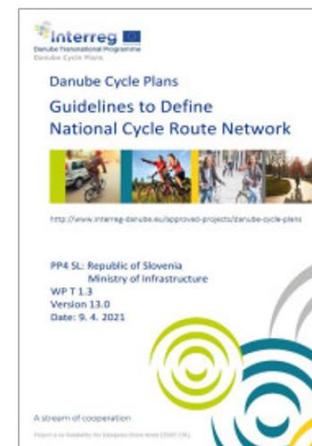
Uvođenje regionalnih SUMP-ova

- Piloti
- Smjernice

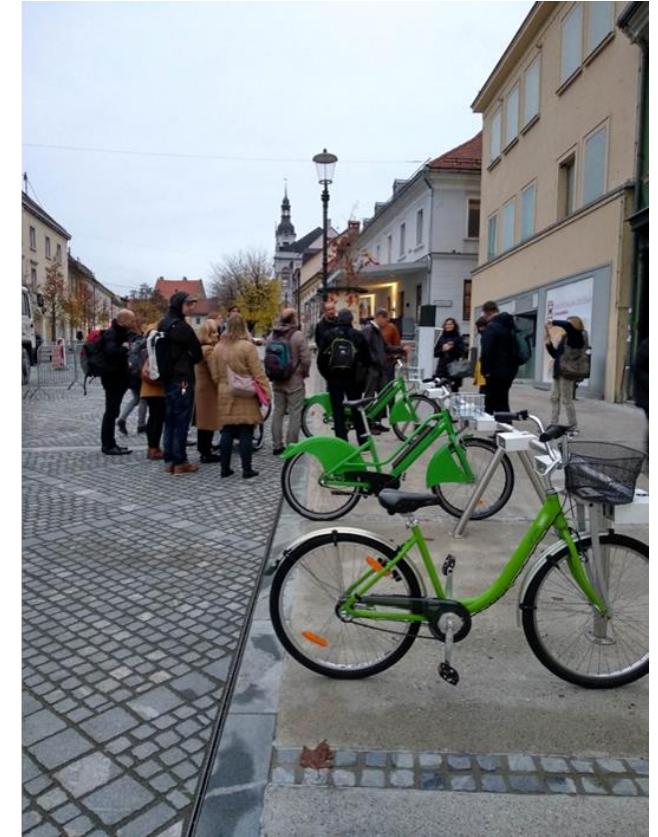
Izrada tematskih smjernica

2019 - 2023

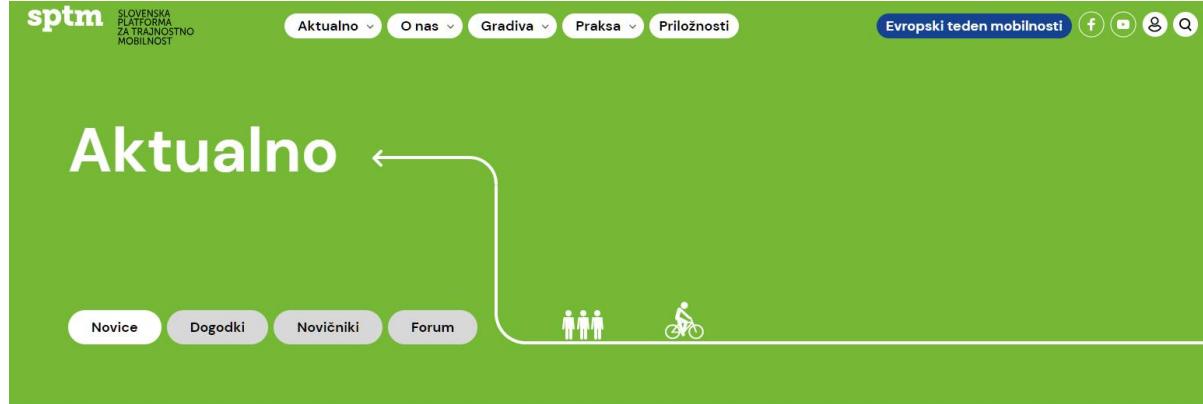

Etc.

Nacionalna radna skupina (NTF) za SUMP-ove

Nacionalna platforma za održivu mobilnost

Vse novice

Odprite so prijave na prvo usposabljanje za presojevalce kakovosti CPS

Vabimo vas na usposabljanje za presojevalce kakovosti vsebine celostnih prometnih strategij, ki bo

2. Nacionalna kolesarska konferenca se je v torek zaključila v Celju

V Narodnem domu Celje je 12. in 13. junija potekala 2. nacionalna kolesarska konferenca v organizaciji Ministrstva za okolje, podnebje in energijo v sodelovanju z Ministervom za zdravje in Mestno

Uspešno zaključen pomladni del nacionalne pobude Polni zagona kolesarimo v službo

V sklopu pobude Polni zagona kolesarimo v službo se je v mesecu dñi aktiviralo 1218 posameznikov iz 50,5

Planovi za budućnost

- 2. generacija lokalno-općinskih SUMP-ova.
- Regionalne smjernice SUMP-a, SUMP-ovi i koordinatori.
- Nacionalni SUMP.
- Nacionalni opservatorij SUMP-a.
- SUMP sustav kontrole kvalitete i ocjenjivači.
- Uspostava tematskih podskupina.
- NSSP ažuriranje.
- Kontinuirano provođenje aktivnosti.

Primjeri dobre prakse

LJUBLJANA
Pionirska implementacija
zajedničkog prostora
na centralnoj gradskoj
arteriji u Ljubljani

Primjeri dobre prakse

KATA
„Počim je včeraj
trenutek za razvoj gradov,
ki so poletje v
zdravju.“

HIBRA
„Če mi
kolesarjenje
postane en način in
četrt, ker lahko vozim
tako včasih življenja
le malo preko. Pa
tudi moja petja
roljčka, da mi si trobo
čakati na semesterji.“

BODRJA
„Vsi želijo kolesarjenje,
kar je v tem času
od svih potrebnih,
prihvatiti oddajenočesko
slabšo edinstveno in
izjemno planinsko silo.
Tako pravimo, da smo
v mestu kar je varenje
zato nujno, prej
brezne.“

LUDIJA
„Kolesarjenje zanesljivo
je, pos in ranko zelo
zdravje spremstvo.“

VELENJE KOLESARI

MESTNA OBČINA VELENJE, L.J.
LETA 2017 DPREJELA CELOSTNO
PROMSTVO STRUKOVNIH IN
BALZICNIH URER SPODJBJA
TRAJNOSTNO MOBILNOST IN
SPRVAJNOST PREDVsem NARAV
GODANIV.

Kolesarjenje je na kraju razdaljet
sejčki, podzemski, hidraulični
obdelovalni predmeti in predstavljajo
zato. Mestna občina Velenje vredno
silencioso in varno kolesarsko
vreme, ki povzroča vse
pomembnejše kolesarske medije.

VELENJE
Biciklistički promet
u prvom SUMP-u grada
srednje veličine

Primjeri dobre prakse

LJUTOMER
Transformacija
stambenih četvrti
u području smirenog
prometa

Nacionalna podrška razvoju i provedbi SUMP-ova u Hrvatskoj

- **Gradove i općine u Republici Hrvatskoj zakon ne obvezuje izraditi SUMP.**
- U Republici Hrvatskoj do sada **nije uspostavljen** Nacionalni program potpore planiranju održive gradske.
- Navedeni program potpore je **preporuka Europske komisije** koja je donesena u **ožujku 2023.** godine. Prijedlog revidirane Uredbe o TEN-T-u sadržava jačanje uloge gradova kao ključnih čvorišta za **održiv, siguran, učinkovit i multimodalni prijevoz** unutar i izvan Europe.
- Kako bi se omogućilo djelotvorno funkcioniranje mreže TEN-T, **Komisija je predložila da do 31. prosinca 2025. države članice osiguraju da gradski čvorovi TEN-T-a donesu plan održive gradske mobilnosti** i prikupe relevantne podatke o gradskoj mobilnosti.
- Gradski čvorovi na TEN-T mreži u RH su: Zagreb, Split, Rijeka, Osijek i Varaždin.

Nacionalna podrška razvoju i provedbi SUMP-ova u Hrvatskoj

- U Republici Hrvatskoj ukupno je 556 jedinica lokalne samouprave, i to 128 gradova i 428 općina. **Trenutno 17 jedinica lokalne samouprave** (16 gradova i jedna općina) **ima razvijen SUMP**.
- To su: Nin*, Novalja, Novigrad, Zabok*, Brdovec (općina), Umag, Križevci, Koprivnica, Šibenik (masterplan), Bjelovar*, Dubrovnik, Varaždin, Sisak, Pula, Slavonski Brod, Zadar i Split.
- Budući da verzija nacionalnih smjernica u Republici Hrvatskoj ne postoji, koriste se **Smjernice za izradu i provedbu planova održive gradske mobilnosti**, dostupne na portalu Opservatorija za gradsku mobilnost **ELTIS**
- Izrađivači SUMP-ova u Hrvatskoj su uglavnom **konzultantske tvrtke, projektantske firme i Fakulteti**.
- **Gradovi i općine su odgovorni za provedbu svojih SUMP-ova**, kao i mjera u njima. Ipak, velika većina mjer se ne provodi i **ne prate se zacrtani ciljevi i indikatori**.
- **Metodologije za procjenu kvalitete SUMP-ova u Hrvatskoj trenutno nema**. Izrada druge generacije SUMP-ova više će potaknuti posvećenost tematici praćenja kvalitete i vrednovanja

Prometni masterplanovi funkcionalnih regija RH

Izrađeni su slijedeći masterplanovi funkcionalnih regija:

1. funkcionalna regija Sjeverni Jadran
 2. funkcionalna regija Sjeverna Dalmacija
 3. Grad Zagreb, Zagrebačka županija i Krapinsko-zagorska županija
 4. Bjelovarsko-bilogorska županija
 5. Sisačko-moslavačke županija - funkcionalna regija Središnja Hrvatska
 6. funkcionalna regija Istočna Hrvatska
 7. funkcionalna regija Srednja Dalmacija
- Navedeno je kako će se prometni masterplanovi periodično kontrolirati sukladno postavljenim indikatorima, a potom ažurirati. Obaveza je da moraju biti usklađeni s instrumentima planiranja više razine kao što je Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske.

Slika 3: Struktura veza između POUM-a i drugih planova (preuzeto od Ahrens i sur., FGSV 2015, Preporuke za glavno planiranje mobilnosti, str. 8)

Izvor: Rupprecht Consult - Forschung & Beratung GmbH (urednik), Smjernice za razvoj i primjenu Planova održive urbane mobilnosti, drugo izdanje, 2019.

Okrugli stol o planiranju održive mobilnosti u gradovima

Želite li saznati više o Planovima održive urbane mobilnosti u gradovima (SUMP), kako funkcioniraju, koje novosti donose, što su master planovi prometnih funkcionalnih regija te zašto je sudjelovanje građana važno? Pridružite nam se na okruglom stolu o planiranju održive mobilnosti u gradovima.

Okrugli stol u organizaciji ODRAZ-a – Udruge održivi razvoj zajednice i Udruge gradova održava se u četvrtak 13. travnja 2017. s početkom u 11:00 sati u prostoru HKD Napredak u Zagrebu (Bogovićeva 1/l. kat).

Program rada

10:45 Kava dobrodošlice

11:00 Uvodna izlaganja

- Što je Plan održive urbane mobilnosti (SUMP) i koje novosti donosi u planiranju
Aljaž Plevnik, Urbanistički institut Slovenije
- Master planovi prometnih funkcionalnih regija – osnova ili zamjena za SUMP? – primjer Hrvatske
Damir Šoštarić, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture RH (čeka se potvrda)

• Plan održive urbane mobilnosti – SUMP grada Siska

Marko Slavulj, Fakultet prometnih znanosti, Sveučilište u Zagrebu

• Zbog čega je važno sudjelovanje građana?, projekt "Dijalog o mobilnosti u Zagrebu"

Lidija Pavić-Rogošić, ODRAZ – Održivi razvoj zajednice

12:00 Rasprava

Financiranje

Budući da u Hrvatskoj do sada nije postojalo financiranje izrade SUMP-ova iz nacionalnih programa, identificirane su razne druge mogućnosti sufinanciranja provedbe SUMP-ova:

1. Instrument za povezivanje Europe - CEF (Connecting Europe Facility)
2. Europski fond za regionalni razvoj i Kohezijski fond, uključujući Interreg i URBACT,
3. Obzor Europa (Horizon Europe), uključujući program CIVITAS,
4. Invest EU, Mehanizam za oporavak i otpornost (RRF) i REPowerEU,
5. Digitalna Europa,
6. Pravedna tranzicija,
7. Inovacijski fond (Innovation Fund)
8. instrument za tehničku potporu kojim se državama članicama EU-a pruža prilagođeno tehničko stručno znanje,
9. nacionalni programi i
10. privatno financiranje.

Smjernice za izradu i provedbu nacionalnog programa potpore SUMP-ova u Hrvatskoj (1/3)

- potrebno je osigurati nacionalnu radnu grupu za izradu nacionalnih smjernica u koju će biti uključeni relevantni dionici iz svih sektora
- razvoj nacionalnog pristupa pripremi i provedbi planova održive gradske mobilnosti u svim gradovima u suradnji s prigradskim i ruralnim područjima oko grada, obuhvaćajući cijelo funkcionalno urbano područje (grad i njegovu zonu dnevnih migracija)
- provedbu programa osposobljavanja za gradove, uključujući izgradnju kapaciteta
- pružanje finansijske potpore gradovima za zapošljavanje i zadržavanje administrativnih kapaciteta i zapošljavanje privremene stručne potpore

Smjernice za izradu i provedbu nacionalnog programa potpore SUMP-ova u Hrvatskoj (2/3)

- provjeru nacionalnog zakonodavnog okvira za prepreke razvoju djelotvornih planova održive gradske mobilnosti u gradovima
- pomoć lokalnim vlastima u integraciji i poboljšanju koordinacije između planova održive gradske mobilnosti i prostornog planiranja te poboljšanje usklađenosti i sinergije s akcijskim planovima za održivu energiju i klimu, planovima održive urbane logistike i drugim relevantnim planovima;
- jačanje praćenja provedbe planova održive gradske mobilnosti uspostavom mehanizama za mjerjenje napretka u postizanju njihovih ciljeva
- praćenje pokazatelja održive gradske mobilnosti u skladu s definiranom metodologijom

Smjernice za izradu i provedbu nacionalnog programa potpore SUMP-ova u Hrvatskoj (3/3)

- redovito ažuriranje informacija o gradovima i nacionalnim planovima na portalu Europskog opservatorija za gradsku mobilnost (Eltis, <https://www.eltis.org/>)
- organizaciju i koordinaciju komunikacijskih kampanja i aktivnosti povezanih s planovima održive gradske mobilnosti
- potporu provedbi aspekata gradske mobilnosti misije za klimatski neutralne i pametne gradove
-

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Sisak, Unaprjeđenje kvalitete usluge javnog gradskog prijevoza

- SUMP Grada Siska izrađen je tijekom 2016. i 2017. godine prema prvim EU smjernicama (iz 2013. godine)
- Težište SUMP-a je bilo na unaprjeđenju kvalitete usluge javnog gradskog prijevoza kroz nabavu novih autobusa. Do 2022. godine ukupno su nabavljeni 44 nova autobusa u vrijednosti 7,08 milijuna eura.
- Učinak, zadržavanje broja putnika do pojave koronavirusa

Izvor: Autopromet Sisak

Križevci, Optimizacija politike parkiranja

- SUMP-om Grada Križevaca definirana je strategija upravljanja politikom parkiranja.
- Stanje prije SUMP-a je bilo da je na pojedinim parkiralištima, parkirališna potražnja bila veća od parkirališne ponude uz značajan udio nepropisnog zaustavljanja i parkiranja vozila.
- Učinci mjere naplate parkiranja - parkirališna potražnja manja za 50% od parkirališne ponude u centru grada
- Omogućeno je kratkotrajno parkiranje građanima čija je svrha odlazak u gradsku upravu, banku, poštu i slično.

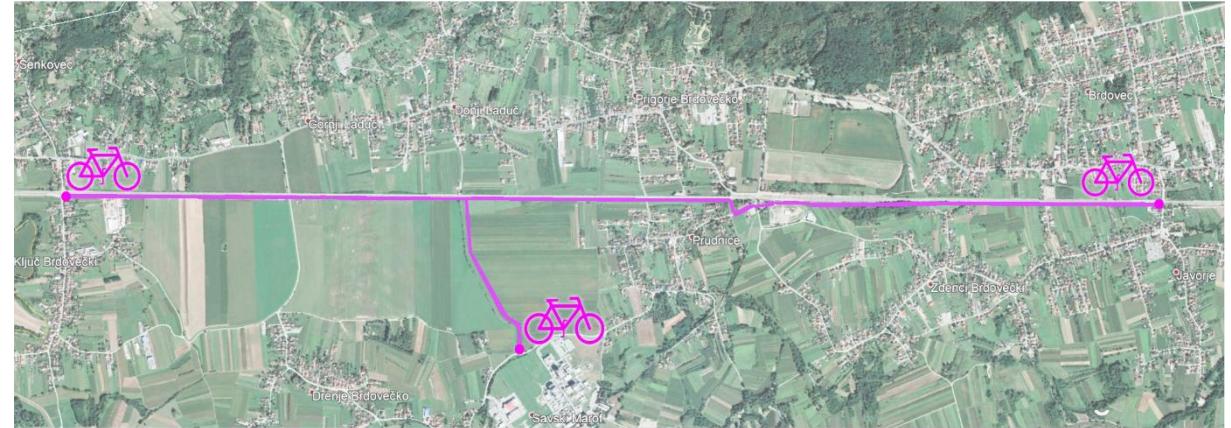
Parkirališne zone u Križevcima
Izvor: <https://kpc.hr/parking/>

Aparat za naplatu karata
Fotografija: Marko Slavulj

Brdovec, Izvedba biciklističkih cesta u koridoru željezničke pruge „RAIL RIDE”

- SUMP Općine Brdovec - Studija nove mobilnosti Općine Brdovec
- Jedna od ključnih mjera za postizanje održive mobilnosti. Izgrađena biciklistička infrastruktura 7 km, (1,07 milijuna eura KF 78%+OB 22%)
- Dovršetkom izgradnje kompletne biciklističke mreže, Općina Brdovec će se spojiti sa susjednim gradovima i općinama, kao i s Republikom Slovenijom (Brežice).

Rail ride koridor, Fotografija: Zlatko Boros

Slika 14. Stanica za bicikle na koridoru
Fotografija: Zlatko Boros

Slika 15. Sharrowsi na koridoru
Fotografija: Zlatko Boros

Zaključak

SUMP-ovi postaju sve važniji u europskoj praksi planiranja

- djelotvorni u postizanju zajedničkih ciljeva (kvalitete života, prometa, prostora, okoliša, klimatskih promjena i sl.)
- Europska komisija sve aktivnije potiče njihovu pripremu i provedbu
- Djelotvornost ovih dokumenata raste sa svakom novom generacijom - nužno osigurati kontinuirani pristup i podršku na nacionalnoj razini
 - Nacionalni program podrške za planiranje održive urbane mobilnosti

Program podrške u Sloveniji daje odlične rezultate

Uspostava nacionalne podrške izradi i provedbi SUMP-ova u Hrvatskoj je također neophodna i treba je osigurati što prije.

Hvala na pozornosti!

Priručnik je
dostupan
ovdje

